

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 29 MEI 1935

No. 1013

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeploaatsweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1,—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

DE HANDEL MET BRITSCH-INDIË door Mr. J. J. Oyevaar	Biz. 472
Clearing en clearing-compensaties door Mr. L. J. van der Valk	474
De stabiliteit van de Rijksmark door Dr. W. Hirschberg	475
De economische toestand van Rotterdam in het eerste kwartaal van 1935 door Mr. W. F. Lichtenauer	477
AANTEEKENINGEN:	
Het protectionisme in den landbouw	479
De monetaire situatie in Frankrijk	481
Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek	481
Goudverschuivingen bij enkele Europeesche circulatiebanken	482
De agrarische politiek van Engeland	482
ONTVANGEN BOEKEN	483
STATISTIEKEN	483—486
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

27 MEI 1935.

Bij de inschrijving op het schatkistpapier is gebleken, dat aan de verruiming op de geldmarkt nog geenszins een groote beteekenis mag worden toegekend. Werden er op f 65 miljoen biedingen ingewacht, het bedrag der inschrijvingen beliep maar f 60.389.000, terwijl in totaal voor slechts f 53.852.000 tegen wel ongedacht hooge koersen werd toegewezen.

Het volledige resultaat was als volgt:

	ingeschr. toegew.		prijs	rendem.
	(in duiz. Gld.)			
3-maands prom.	17.140	13.630	991.25	3% pCt.
6-maands prom.	12.520	9.520	980.90	3% "
1-jaars 3 pCt. bilj. ..	21.779	21.774	993.30	3 ¹¹ / ₁₆ "
3-jaars 3 ¹¹ / ₁₆ pCt. bilj.	2.916	2.911	985.27	3 ⁹ / ₁₆ "
5-jaars 3 ¹¹ / ₁₆ pCt. bilj.	6.034	6.017	977.50	3.96 "

Voorts hebben ook de onzekere toestanden zoowel hier als in het buitenland een zekere terughoudendheid bij de

geldgevers doen ontstaan, waardoor prima Hollandsche bankaccepten slechts tegen hoogere koersen — 3¹¹/₁₆ pCt. — te plaatsen waren. Drie-maands schatkistpapier noteerde 3% pCt. Langere termijnen ca. 3¹¹/₁₆ pCt. Call geld weder ruimer, als gevolg van de voorbereidingen voor de maandswisseling; heden was voor 2¹¹/₁₆ pCt. moeilijk te plaatsen. De prolongatie-rente steeg van 2 tot 2¹¹/₁₆ pCt.

* * *

Op de wisselmarkt heerschte de geheele week een groote nervositeit. Het plebisciet in Zwitserland, de onzekere politieke toestand in Frankrijk en de a.s. behandeling van de bezuinigingsplannen in ons eigen land waren voor de speculatie een dankbare aanleiding nog eens een of ander te ondernemen. Hoewel men over den uiteindelijke uitslag in elk der drie landen toch eigenlijk niet bevreesd is, bewerkt dit alles toch een groote onrust op de wisselmarkt. De speculatie in de verschillende valuta's was oorzak van de meest zonderlinge en onverwachte koersschommelingen. Zoo waren gisteren na beurs Belga's plotseling zeer gezocht voor Fransche rekening, waardoor de koers hier tot 25.35 opliep, waarop een kleine reactie tot 25.25 volgde. In den aanvang der week noteerden Belga's hier nog rond de 25. Ponden werden hier en ook in Parijs en New-York zeer sterk gezocht. De controle in Londen had veel moeite een te sterke stijging van het Pond te voorkomen. Van 7.26 is de koers tot 7.35 opgelopen, slot 7.33. Ook Dollars waren zeer gevraagd; de notering liep tot 1.48¹/₂ op, op welken prijs weder preparatieven voor goud-verscheping naar Amerika werden getroffen. Tengevolge hiervan ging de koers weder op 1.48 terug, op welken prijs de meeste goud-arbitrageanten hun afgegeven Dollars weder indekten. De f/\$ koers is van 4.91¹/₂ op 4.94¹/₂ gekomen, na voorbijgaand 4.97 te hebben genoteerd. Ondanks de twee disconto-verhoogingen van de Banque de France bleven deviezen in Parijs zeer sterk gezocht; Ponden kwamen er van 74.70 op 75.50. Doordat Ponden echter ook hier vast lagen, is de Fransche Franc slechts weinig veranderd. Van 9.73 kwam de prijs na enkele fluctuaties tenslotte op 9.74. Ook in Parijs worden van hooger hand de wisselkoersen geregeld gecontroleerd. Er werd goud naar New-York verscheept. Marken waren zeer gezocht: de koers verbeterde van 59.40 tot 59.65. Effecten Sperrmarken bleven laag, doch Registermarken en Creditsperrmarken konden weder enig koersavans boeken. Lires onveranderd rond de 12.20: Peseta's 20.20. De Zwitsersche Franc, die, zooals gezegd, ook deze week nog steeds speculatieve manipulaties te verduren had, kon hier tenslotte van 47.75 tot 47.80 verbeteren, na voorbijgaand 47.90 te hebben genoteerd. Scandinavië natuurlijk vast. Kabel-uitbetaling Indië eveneens vaster: 100³/₁₆. Canadeesche Dollars boven New-York: 1.48³/₁₆.

De heerschende onrust is duidelijk op de termijnmarkt tot uiting gekomen. De marges voor Ponden en Dollars op één- en drie-maands levering zijn wederom grooter geworden, nl. voor £ 6 en 20 c., voor \$ 1¹/₂ en 4 c., alles boven contant. Daarentegen waren Fransche Francs op latere levering moeilijk te plaatsen; het disagio bedroeg resp. 10 en 20 p.

Als vanzelfsprekend ging er ook op de goudmarkt veel om; alle prijzen waren vast: baren f 1.669, Sovereigns 12.62¹/₂, Eagles 2.61, Gouden Tientjes 10.47¹/₂. Het was deze week ook weder mogelijk tusschen Parijs en Londen te arbitreeren, doch de onzekere politieke toestanden hebben de meeste arbitrageanten weerhouden uit dien hoofde eenig risico te nemen.

De aandacht werd nog getrokken door de buitengewoon lage koersen voor Marken bankpapier, die op 46.75 waren aangeboden.

DE HANDEL MET BRITSCH-INDIË.

(Staatkundige hervormingen en handelsverdrag-politiek.)

Reeds eerder werd in de kolommen van dit weekblad¹⁾ aandacht gewijd aan de handelsbetrekkingen van Nederland en Nederlandsch-Indië met Britsch-Indië. Het groote belang van dien handel wettigt, dat het vraagstuk nog eens wordt belicht vanuit den nieuwen gezichtshoek, waarin het komt te staan door de aanstaande politieke hervormingen.

Wij maken daarbij onderscheid tusschen het schier eiland Voor-Indië enerzijds, en Birma anderzijds, omdat Birma op het punt staat een afzonderlijke staatkundige eenheid, los van Voor-Indië, te worden, en de voorwaarden voor de buitenlandsche handelsbetrekkingen van de beide gebiedsdeelen dan ver uit elkander zullen komen te liggen.

1. Voor-Indië.

Wat Voor-Indië betreft, behoeft de Nederlandsche of Indische exporteur zich, naar het ons voorkomt, van de grootere economische onafhankelijkheid als gevolg van ruimer politieke bevoegdheden onder de nieuwe federatieve Constitutie, geen groote illusies te maken. Zooals de zaak op het oogenblik staat, zijn er allerlei factoren, die voor den buitenlandschen importeur belemmerend werken, zooals — boven en behalve het (speciaal voor ons land geldende) monetair vraagstuk —: de behoeften der Britsch-Indische schatkist, waardoor de fiscale invoerrechten op hoog peil worden gehouden; de sterke drang naar industrialisatie, gesteund door een hoog protectionistisch tarief; de bekende agressieve concurrentie van Japan; de Engelsche invloed, waardoor o.a. Engelsch staal en textiel een voorkeursbehandeling boven deze producten uit het buitenland genieten en waardoor Engeland Indië heeft kunnen betrekken in het stelsel van wederkerige preferenties, bekend onder den naam van Ottawa-agreement.

Er is geen reden te veronderstellen, dat na de hervormingen één of meer dezer factoren hare kracht zouden verliezen. Dat Indië in nog grootere mate dan thans het geval is, haar eigen lot zal kunnen bepalen, kan voorshands niet anders beteekenen dan dat zij nog grooter stappen op het pad der industrialisatie zal zetten, terwijl het land reeds lang *fiscale* autonomie bezat. Op het gebied van terugkeer tot de gezonde principes van het vrije ruilverkeer zal Indië zeker geen pioniersarbeid gaan verrichten; een geprikkelde nationale trots en de dikwijls onzuivere politieke invloed van hen, die in de bestaande of in nieuwe industrieën geïnteresseerd zijn, wegen ruimschoots op tegen het feit, dat Indië anderzijds zeer is aangewezen op den afzet van grondstoffen. De geweldige uitbreiding van de textiel-industrie sedert den oorlog, en van de suiker-industrie gedurende de laatste jaren, zijn gemeengoed. Deze industrieën, zoowel als de ijzer- en staal- en de papier-industrie, verheugen zich in een groote mate van bescherming. Voorts groeien de schoenen-, de biscuit- en patent voedingsmiddelen-, de medicijnen-, de glas-, de zeep- en de ijzerwaren-fabricage. Er blijven feitelijk nog maar enkele artikelen over, waarvoor Voor-Indië nog langen tijd van het buitenland afhankelijk zal moeten blijven, zooals chemicaliën, elektrische benodigdheden, kleurstoffen, automobielen en machines.

Ook beteekent Indië's emancipatie geenszins, dat een einde zou komen aan de voorkeursbehandeling, die Engeland ten deel valt, waar en voor zoover die tot dusver bestond. De beruchte kwestie der „safeguards”, van de waarborgen, die op economisch niet minder dan op politiek terrein liggen, door Engeland geëischt tegenover de verleening van grotere autonomie, is een van de groote struikelblokken geweest, die gemaakt hebben, dat het zeven jaar durende alvorens uit het eerste onderzoek van de Staats-

commissie-Simon, de Constitutie van 1935 groeide.

Het ging er op economisch gebied voor Engeland om, dat het, vergeleken met den bestaanden toestand, onder het nieuwe regime niet achteruit zou gaan ten aanzien van de Britsche belangen en den handel in, zoowel als op Indië. Die economische waarborgen zijn niet in de nieuwe Constitutie vastgelegd, doch in een Trade Agreement als pendant daarvan. En aangezien de Gouverneur-Generaal, niet als hoofd der in het leven te roepen Federatie, maar als ambtenaar van het Engelsche opperbestuur, belast is met de „prevention of measures legislative or administrative, which would subject British goods imported into India from the United Kingdom, to discriminatory or penal treatment”, zal in het handelsverdrag tusschen de beide landen, ook als het vernieuwd moet worden, steeds met de belangen van Engeland rekening worden gehouden, met, maar ook *zonder* de instemming van de Indische Volksvertegenwoordiging, zooals ook het huidige „trade agreement” is ingevoerd, ondanks de afstemming in de Legislative Assembly.

Dat het er hier niet uitsluitend om gaat, discriminatie tegen Engeland te voorkomen, maar ook om de bestaande discriminatie *ten gunste* van Engeland in stand te houden, blijkt uit de passage in de officieele stukken, luidende, dat het doel van deze maatregelen is „to set down in agreement form usages in regard to policy and procedure which have long prevailed in actual practice between England and British India”.

Ondanks dit alles is er toch een lichtpunt. Indië's recht is erkend, om in den vervolge *zelfstandig* handelsverdragen niet alleen met Engeland, maar ook met het overig buitenland te sluiten. Het te Calcutta verschijnende weekblad „Capital” vermeldde daaromtrent in het nummer van 29 November a.p.: „India, under the new Constitution, will possess complete freedom to negotiate agreements with the U.K. or other countries for the securing of mutual tariff concessions”. Wij meenen, dat de beteekenis van Indië's vrijheid om zelfstandig handelsverdragen met buitenlandsche mogendheden te negotieeren, niet onderschat moet worden; het zal een groot verschil maken, of rechtstreeks met Simla, dan wel met Londen moet onderhandeld worden. Hier doen zich mogelijkheden voor „actieve handelspolitiek” (in de eigenlijke beteekenis van dezen term) voor, die tot dusver niet bestonden. Aan de rij van landen, met welke Nederland ten behoeve van het Moederland en van de Overzeesche gewesten een handelsverdrag kan afsluiten, zal zich eerlang Indië en wellicht ook Birma toevoegen, en het is zaak, dat wij ons daarvan reeds thans bewust zijn, opdat wij op het juiste moment paraat zijn om van de daardoor geopende mogelijkheden te profiteren. De handelsbeweging tusschen de onderscheidene landen is daarvoor belangrijk genoeg, waarvan de ondervolgende cijfers (ontleend aan het laatste handelsverslag van het Nederlandsche Consulaat Generaal te Calcutta) getuigen:

Handelsbeweging met Britsch-Indië.
(in miljoenen Roepies)

	Uitvoer uit Britsch-Indië naar			Invoer in Br.-Indië uit		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933
Nederland . . .	55	41	39	24	17	18
Nederl.-Indië ..	28	16	11	62	49	32
	83	57	50	86	66	50

Zooals hieruit blijkt, heeft Indië Nederland en Nederl.-Indië evenzeer noodig als afnemer, als wij Britsch-Indië noodig hebben voor den afzet van onze industrie- en landbouwproducten, respectievelijk uit Nederland en Nederlandsch-Indië. Voor Nederland gaat het om textiel, papierwaren, levensmiddelen, machinerieën, elektrische benodigdheden, kunstzijden garens, bier, e.t.q., en voor Nederlandsch-Indië (naast batching olie), voornamelijk om suiker,

¹⁾ Zie E.-S.B. van 24 October 1934, pag. 925.

en ook spiritus. Gezien de cijfers, zou het bij de onderhandelingen noodig zijn, Nederland en Nederlandsch-Indië, voor zoover mogelijk en met inachtneming van de individueele belangen van de beide gebiedsdeelen, als één geheel te beschouwen, omdat Java naar Britsch-Indië normaal méér uitvoert dan het importeert, terwijl het met Nederland in ongeveer dezelfde verhouding precies omgekeerd is.

Voor den onderhandelaar, die de mentaliteit van de „nieuwe heeren” in Simla kent (en hierop leggen wij in het bijzonder den nadruk), komt hier in de naaste toekomst wellicht een dankbaar terrein open.

2. Birma.

Ten aanzien van Birma openen zich o.i. echter nog wijder perspectieven.

Onder de nieuwe Staatsregeling zal Birma geen deel meer uitmaken van India. Onder welke staatkundige figuur de afscheiding zal plaats vinden valt moeilijk te zeggen: vermoedelijk zal zij veel overeenkomst vertoonen met Ceylon, d.w.z. het midden houdend tusschen Kroon-Kolonie en Dominion. Het is dus ook niet zeker, dat Birma zelfstandig „trade agreements” met het buitenland zal kunnen afsluiten. Hier liggen de mogelijkheden dan ook elders.

Vooropstellende — nog daargelaten de oude, als gevolg van de politieke, hechte economische band tusschen Engeland en Birma — dat Engeland extra handelsvoordeelen zou kunnen bedingen in ruil voor politieke tegemoetkoming, mag toch aangenomen worden, dat ook voor het buitenlandsch handelsverkeer met andere landen dan Engeland de gevolgen van Birma's afscheiding diepgaand zullen zijn, omdat 1. Birma een van Voor-Indië onafhankelijke fiscale en tarief-politiek zal kunnen gaan voeren en 2. Birma zal komen te staan buiten de tariefmuur, die Br.-Indië in den loop der jaren heeft opgebouwd.

Van de sterk-autarkische oriëntering van Voor-Indië kan in Birma geen sprake zijn. Birma — en dat was zelfs een van de gewichtigste overwegingen voor de afscheiding — heeft niets dan last van het Voor-Indische protectionisme. De industrieën, die daarvan profijt trekken, zijn voor het overgrote deel niet in Birma gelegen; als consumenten-land draagt Birma daarvan uitsluitend het nadeel der duurdere prijzen. Het is — de petroleum-industrie, en enkele kleinere industrieën buiten beschouwing latende — een landbouwland bij uitnemendheid, door den aard zijner bevolking en de natuurlijke gesteldheid. Het is steeds gebleken, dat het *bestaan* van industrieën, die het zonder protectie niet kunnen bolwerken, een nóg groter prikkel tot steeds verdergaande beschermingsmaatregelen is dan de drang, om tot de oprichting van industrieën te geraken. Die prikkel is daarom in Birma veel minder sterk aanwezig dan in Voor-Indië.

Terwijl dus in Voor-Indië de geheele politiek er op is ingesteld, het land in den kortst mogelijken tijd voor suiker- en industrie-producten self-supporting te maken, staat de zaak in Birma geheel anders. Er is voor Birma geen reden om een beschermende tariefpolitiek te gaan voeren. Hoe de fiscale zal zijn, hangt van verschillende factoren af, in de eerste plaats van de behoefte der schatkist, die voor een goed deel afhankelijk is van de opbrengst van het uitvoerrecht op rijst. Al naar gelang deze mede- of tegenvalt, zal het fiscale invoerrecht lager of hoger kunnen zijn. (Tot dusver vloeiden die rijst-exportrechten in de kas der Centrale Regeering, en Birma klaagde, dat het meer tot de fondsen van het land bijdroeg, dan het land aan Birma ten koste legde). Doch of Birma hooge of lage fiscale invoerrechten zal heffen, het belangrijkste is, dat de met Birma handeldrijvende landen niet met een kunstmatig beschermde locale markt te kampen zullen hebben.

Birma heeft dus geen belang bij de enorme bescherming, die Voor-Indië aan papier, suiker, textiel enz. verleent, en dit zijn juist de belangrijkste arti-

kelen van den Nederlandschen en Nederlandsch-Indischen export naar deze gebieden. Met reden mag dus verwacht worden, dat — welke tegenwerkende factoren zich ook verder nog mogen opdoen — de handicap voor onzen export naar Birma van veel geringer omvang zal worden dan die naar Voor-Indië is. Op één van die tegenwerkende factoren: handelsvoordeelen door Engeland eventueel te bedingen — wezen wij reeds. Een andere is, dat het in de bedoeling ligt, dat tusschen Voor-Indië en Birma na de afscheiding een handelsverdrag wordt afgesloten, ten doel hebbende het bestaande handelsverkeer tusschen die twee gebieden zoo lang en zooveel mogelijk in de bestaande verhoudingen in tact te houden. Doch een dergelijk handelsverdrag is maar van beperkten duur; Birma zal tenslotte zijn eigen belang het sterkst laten wegen, en Voor-Indië's industrieële predominatie zal vermoedelijk geleidelijk aan gewicht inboeten, al mag natuurlijk niet uit het oog worden verloren, dat Birma Voor-Indië als zijn besten afnemer steeds zeer naar de oogen zal hebben te zien.

Het gaat er echter ook voor Nederland en Nederlandsch-Indië juist om, dat wij onze positie als afnemer van Birma op de juiste wijze uitbuiten. Door de rijst-exporten naar Java/Sumatra en Nederland is de Birmeesche handelsbalans te onzen opzichte steeds sterk actief geweest, zulks in afwijking van de handelsbalans van geheel Britsch-Indië, in het bijzonder wat Nederlandsch-Indië betreft. Tegenover een invoer uit Nederland in het statistiekjaar 1930/1931 van 8 miljoen Roepies (gemiddeld 10 miljoen per jaar gedurende de vijf laatste statistiekjaren t/m. 1930/1931) stond een uitvoer naar Nederland van 10 miljoen (15 miljoen in 5 jaar). En tegenover een invoer uit Nederlandsch-Indië van 5 miljoen (8 miljoen gedurende 5 jaar), stond een uitvoer naar Nederlandsch-Indië van 19 miljoen (gemiddeld 22 miljoen in 5 jaar). Waar in het algemeen Birma's uitvoer aan petroleum en agrarische producten naar het buitenland zijn invoer sterk overtreft, was de handelsbalans ten opzichte van de meeste andere landen ook wel actief, doch, behalve in het geval van het overige Britsche Imperium en China, niet in die mate als naar Nederland en Nederlandsch-Indië.

Er is dus alle aanleiding om, door toepassing van het „quid pro quo”, op de wijze, waarop tegenwoordig ook ons traditioneel vrijhandelsland gedwongen is zijn handelsbelangen te verdedigen, in deze voor ons nadeelige verhouding langs den weg der onderhandeling te trachten tot een gunstiger resultaat te komen. Om daarvan het meeste profijt te trekken, zal het ook hier gewenscht zijn — zoo andere belangen zich daartegen niet verzetten — dat Nederland en zijn Overzeesche Gewesten als één economische eenheid worden beschouwd. Immers, het saldo van Birma's uitvoer boven invoer is normaal naar Nederlandsch-Indië zooveel groter dan naar Nederland; ten aanzien van Birma is Nederlandsch-Indië de grootere klant, Nederland de grootere leverancier. Tot nog toe ging het voor Java voornamelijk om suiker, verder spiritus en diverse producten; voor Nederland om textiel, melk, papier, bier en wijnen. Daarnevens doemen nieuwe mogelijkheden op: wij denken slechts aan de enorme hoeveelheden tabak van de goedkoopste soort, benodigd door de verwoede Birmeesche cheroot-rooker en rookster, tabak, die tot dusver uit Voor-Indië betrokken werd, dank zij een hoog invoerrecht; aan thee, eveneens van den Indischen overwal, klapper-olie, thans uit Cochin en Ceylon, enz., enz.

Wij hebben ons in dit artikel bepaald tot algemeene aanduidingen; ons doel was de aandacht te vestigen op de economische consequenties van de aanhangige staatkundige hervormingen. Het lijdt wel geen twijfel, dat de bevoegde instanties paraat zijn, om op het juiste moment te probeeren, van die veranderde omstandigheden profijt te trekken.

Mr. J. J. OYEVAAR.

CLEARING EN CLEARING-COMPENSATIES.

Dezer dagen kon men kennis nemen van het rapport, dat werd uitgebracht door de Volkenbondcommissie ter bestudeering van de clearingovereenkomsten. Alhoewel men op grond van de deskundige samenstelling dezer commissie, en de wijze van voorbereiding harer werkzaamheden, waartoe immers door het secretariaat van den Volkenbond een enquête werd ingesteld in een groot aantal der direct betrokken landen, slechts met eenige huivering kritiek waagt uit te oefenen, is het wellicht toch gewenscht in alle bescheidenheid eenige opmerkingen te maken. Hiermede is geenszins gezegd, dat ook onzerzijds het droevige verloop der meeste clearingovereenkomsten niet ten volle wordt erkend, doch men dient zich af te vragen: zijn deze zeer slechte resultaten nu het gevolg van de clearing op zichzelf, of van andere oorzaken, wier slechte gevolgen de clearing juist zooveel mogelijk wil verzachten? En als dan dit laatste het geval is, als dus bij nader onderzoek blijkt, dat het slechte verloop der clearing-rekeningen voortkomt uit andere oorzaken, wier vernietigende werking zonder clearing wellicht nog veel sterker aan den dag zou treden, dan is het minder juist om — zooals het rapport doet — het sluiten van nieuwe clearingverdragen af te raden.

Men ontkomt niet aan den indruk, dat er een zekere verwarring bestaat tusschen begrippen, dat nl. de kwaal en het middel om de gevolgen dezer kwaal zooveel mogelijk te verzachten, niet voldoende uit elkaar zijn gehouden. Het doel was toch het bestudeeren van het middel (de clearing), dat in het leven is geroepen om de noodlottige gevolgen van de kwaal (het vastloopen van het betalingsverkeer tusschen verschillende landen) zooveel mogelijk af te wenden. Dat men bij deze bestudeering ook aanlucht wijdt aan de kwaal, en nog eens bijzonder den nadruk legt op de wenschelijkheid om zoo spoedig mogelijk naar genezing der kwaal te zoeken, is vanzelfsprekend; doch het is onjuist om op grond van de hevigheid der kwaal nu ook het middel tot verzachting als zoodanig te veroordeelen.

Hiermede is allerminst gezegd, dat de clearing als een juist middel tot verzachting moet worden beschouwd, en het is zeer goed mogelijk, dat er betere middelen zouden kunnen worden gevonden, doch de clearing kan niet worden veroordeeld alleen omdat de kwaal, welke zij in haar ongelukkige gevolgen dient te verzachten, steeds heviger wordt. Het is alsof men een juristenvergadering zou hooren besluiten tot de wenschelijkheid van afschaffing van het conservatoir beslag, om deze reden, dat het feit, dat vele debiteuren hun schulden niet betalen, zoo afkeurenswaardig is. Men kan het betreuren, dat de maatschappelijke toestanden in vele gevallen een conservatoir beslag noodzakelijk maken, doch daarom is de werking hiervan niet minder nuttig.

In zekeren zin kan men nu de clearing beschouwen als een conservatoir beslag¹⁾ op de vorderingen, welke een debiteurland zelve in het crediteurland heeft uitstaan. Primair is dus het feit, dat een zeker land zijn betalingsverplichtingen niet nakomt, of althans aan de nakoming daarvan moeilijkheden in den weg legt, en eerst secundair is de clearing als het middel om te trachten de vorderingen op dat debiteurland zooveel mogelijk veilig te stellen. Men dient zich slechts af te vragen: zou de toestand zonder clearing beter of slechter zijn dan thans het geval is, en wanneer dan blijkt, dat het zonder clearing nog ongunstiger zou zijn, blijft slechts deze andere vraag over: zijn er misschien andere middelen te bedenken, welke nog meer efficient zouden zijn dan de clearing in hun bestrijding van de kwaal?

Wanneer men meer in het bijzonder de clearing tusschen Nederland en Duitschland beschouwt, dan

¹⁾ Deze vergelijking slaat natuurlijk in het bijzonder op de autonome clearing.

is de tegenwoordige toestand zonder meer onrustbarend. Het is echter de vraag, of Nederland er ten opzichte van Duitschland beter voor zou staan, indien geen clearing bestond. En dan is het antwoord niet twijfelachtig. Integendeel, er zal wellicht geen groot meeningsverschil hierover bestaan, dat onze positie aanmerkelijk gunstiger zou zijn, wanneer de clearing niet eerst in den zomer van 1934, doch reeds een jaar tevoren was gekomen.

Hierin ligt op zichzelf reeds een bewijs, dat de clearing als zoodanig, dus als middel om het niet-nakomen van betalingsverplichtingen door debiteurlanden zooveel mogelijk tegen te gaan, in het algemeen aanbeveling verdient. Zooals in het gewone handelsverkeer geen zakenman, die van een debiteur niet-nakoming zijner betalingsverplichting ducht, zal nalaten om op gelden, die hij zelve nog aan dezen debiteur schuldig is, „te blijven zitten”, zooals het populair wordt uitgedrukt, zoo zal ook ieder crediteurland (en met name dus ook Nederland) goed doen om de clearing aan te grijpen als middel van zekerheidsstelling tegenover al die landen, van welke op normale wijze geen betaling wordt verkregen, tenzij er andere procédés bestaan, welke op minder omslachtige wijze een niet ongunstiger resultaat mogelijk maken. Wanneer de conclusie dus gewettigd lijkt, dat het slechte verloop van de clearing, met name die tusschen Nederland en Duitschland, niet het gevolg is van het systeem der clearing, doch voortkomt uit andere oorzaken, dan loont het de moeite deze oorzaken aan een nader onderzoek te onderwerpen.

De steeds grootere achterstand in de Nederlandsch-Duitsche clearing is het directe gevolg van de steeds afnemende Deutsche importen hier te lande. Wanneer deze importen slechts op het peil waren gebleven van enkele jaren terug (dat toch ook reeds crisisjaren waren), dan zou er niet alleen geen achterstand in de clearing zijn, maar waarschijnlijk was het zelfs niet noodig om van de verschillende naar Duitschland te exporteeren goederen betalingscontingenten vast te stellen, omdat de, door het Nederlandsche Clearinginstituut voor uit Duitschland ingevoerde goederen, ontvangen stortingen voldoende zouden zijn om naast de betalingen voor rente, Sonderkonto, enz. nog den normalen uitvoer van Nederlandsche producten naar Duitschland mogelijk te maken.

Inmiddels staan wij voor het feit, dat de Deutsche importen in Nederland niet op hetzelfde peil zijn gebleven, doch op drastische wijze zijn teruggelopen. In de eerste plaats is dit natuurlijk het gevolg van algemeene oorzaken, zooals de verminderde koopkracht en de meerdere industriële protectie van Nederland, welke het cijfer van den totalen Nederlandschen import in vergelijking met de voorafgaande jaren op niet onbelangrijke wijze hebben doen dalen. Doch wanneer men dan opmerkt, dat het percentage, waarmede de import uit Duitschland is teruggelopen bijna dubbel zoo groot is als de achteruitgang van den totalen import, dan blijkt het, dat er wat Duitschland betreft bijzondere oorzaken in het spel moeten zijn.

Deze bijzondere oorzaken moeten in hoofdzaak worden gezocht in het verschil van het prijspeil op de Deutsche markt en op de wereldmarkt, op zichzelf weer veroorzaakt door het complex van maatregelen, die kunstmatig de goudpariteit van de Deutsche munteenheid handhaven. Deze maatregelen, die langzamerhand een veelheid van Markensoorten in het leven hebben geroepen, hadden ook tengevolge, dat het Deutsche prijspeil zich steeds verder van de wereldmarktprijzen verwijderde.

Moge dit voor Duitschland zelf een nadeel betekenen, omdat de afzetmogelijkheid van Deutsche producten in het buitenland daardoor voortdurend afneemt, in het bijzonder voor ons land echter is deze loop van zaken ook ten zeerste te betreuren. Want juist dank zij het clearing-systeem wordt iedere

Duitsche import dienstbaar gemaakt aan onzen eigen export en beteekent dus automatische verruiming van werkgelegenheid hier te lande. Daarom moet het een Nederlandsch belang worden geacht om den import van Duitse goederen zooveel mogelijk te stimuleeren. En van Nederlandsche zijde dienen zoodanige maatregelen te worden genomen, dat niettegenstaande den hooger prijs der Duitse goederen hier te lande het koopen daarvan toch weer kan worden opgevoerd.

Het is misschien nog te weinig bekend, dat sedert enkele maanden inderdaad een zoodanige maatregel door de Nederlandsche regeering is genomen, waardoor nu weder een grootere import van Duitse goederen is mogelijk geworden, zoodat dientengevolge niet alleen de achterstand in de clearing kan worden ingehaald, maar ook de export van Nederlandsche producten naar Duitschland ten voordeele van de werkgelegenheid in Nederland op belangrijke wijze kan worden opgevoerd. Wij doelen hier op de instelling der zoogenaamde clearing-compensaties. Het groote belang, dat deze nieuwe transacties voor het Nederlandsche bedrijfsleven hebben, wettigt een eenigszins uitvoeriger bespreking daarvan.

Terwijl gewone directe compensaties, welke feitelijk neerkomen op een ruil van land tot land, zonder dat daarbij van het eene land naar het andere een betaling wordt verricht, tusschen Nederland en Duitschland niet meer zijn toegelaten, kunnen dergelijke compensatie-transacties wel via de clearing plaats vinden. Daartoe moet dan een overeenkomst worden afgesloten tusschen een Nederlandschen koper, welke zich bereid verklaart om een bepaald artikel niettegenstaande den hooger prijs in Duitschland toch aldaar te koopen, en een Nederlandschen exporteur, welke op grond dezer transactie het recht krijgt om boven zijn betalingscontingent naar Duitschland te leveren en daarvoor op de gewone wijze over de clearing betaling te ontvangen. De Nederlandsche exporteur vergoedt dan aan den Nederlandschen koper der Duitse goederen het verschil tusschen den Duitse prijs en den wereldmarktprijs, en hij kan dit doen, omdat hij juist door het verschil in prijsniveau voor zijn export naar Duitschland ook een hooger prijs ontvangt.

Dat ingevolge de structuur van de betalingsbalans tusschen beide landen de invoer uit Duitschland het dubbele moet bedragen van den export naar Duitschland, dat noodig is de vergunning zoowel van het Nederlandsche Clearinginstituut als van Duitse instanties en dat de Nederlandsche exporteur geen betaling van het Clearinginstituut kan ontvangen, zolang de overeenkomstige storting van den Nederlandschen koper bij het Clearinginstituut niet heeft plaats gevonden, zijn bijkomstige omstandigheden. Hoofdzaak is, dat hier een weg is geëend om den import uit Duitschland weer te stimuleeren, waardoor dus ook de exportmogelijkheid naar Duitschland onmiddellijk dienovereenkomstig wordt vergroot en dus de werkgelegenheid in Nederland toeneemt. *Iedere aankoop van Duitse goederen beteekent nu dus een verruiming van de Nederlandsche werkgelegenheid.*

Op één omstandigheid moge hier nog in het bijzonder de aandacht worden gevestigd, dat namelijk deze clearing-compensaties een rem beteekenen tegen de ons opgedrongen, doch tevens voor ons zoo noodlottige autarkie en een middel vormen om de oorspronkelijke structuur van ons bedrijfsleven weder te herstellen. Dank zij deze clearingcompensaties is het immers niet langer noodzakelijk om goederen, die wij goedkoop en beter uit Duitschland kunnen betrekken, hier te lande te gaan fabricceeren, alleen om nieuwe werkgelegenheid te scheppen. Want thans scheidt ook het koopen van Duitse goederen Nederlandsche werkgelegenheid, en nog wel eene in die bedrijven, waarvoor ons land van nature is aangewezen. Dank zij deze clearingcompensaties is het dus niet

langer noodig om nieuwe kapitalen te investeren in bedrijven, die economisch in ons land eigenlijk niet bestaambaar zijn, doch de vroeger geïnvesteerde kapitalen kunnen nu weer rendabel worden gemaakt. Ieder land kan weer datgene voortbrengen, waarop het van nature het meest is aangewezen. Zoo vormen dus de clearingcompensaties een middel, waardoor langs den kunstmatigen weg van de clearing aan het vrije handelsverkeer tusschen Nederland en Duitschland een niet onbelangrijke uitbreiding kan worden gegeven.

L. J. VAN DER VALK.

DE STABILITEIT VAN DE RIJKSMARK.

Gedurende de laatste weken werd ook de Rijksmark in sterke mate bij de internationale valutadiscussies betrokken, hetgeen zich zoowel in den officieelen koers als ook vooral in de noteeringen voor de verschillende soorten „Sperrmarken”, welke binnen enkele dagen 20 tot 30 pCt. in waarde verminderden, weerspiegelde. De onmiddellijke aanleiding voor de plotseling om zich heen grijpende zenuwachtigheid waren de devaluatie van den Dantziger Gulden, alsmede de gebeurtenissen op het Ministerie van Financiën, de pogingen tot consolidatie van de Rijksschuld en eenige andere voorvallen, die een symptomatisch karakter dragen.

Indien men naar de rechtvaardiging voor deze vrees zoekt, ontmoet men voor alles drie belangrijke elementen. In de eerste plaats hebben de verschillende pogingen, om het Duitse prijsniveau voor uitvoergoederen aan dat van het buitenland aan te passen, slechts zeer weinig succes gehad, zooals duidelijk uit de cijfers van den buitenlandschen handel blijkt. Hoewel de steun aan den export zich door het „Scrip”-procédé geenszins meer tot den z.g. additioneelen uitvoer beperkt en een onderzoek naar de verliezen op den uitvoer zoo goed mogelijk plaats heeft, werd geen voldoende aanpassing bereikt. Voor een groot aantal goederen, welke vroeger bijna zonder concurrentie door de Duitse gespecialiseerde industrieën op de buitenlandsche markten konden worden afgezet, hebben nieuwe industrielanden den voorsprong van Duitschland teniet gedaan. Thans schijnt het tijdstip bereikt te zijn, waarop de inkomsten uit hoofde van deviezen zoo ontoereikend zijn geworden, dat ondanks de buitengewoon lage koersen van de Duitse leeningen in het buitenland terugkoop van leeningen nog slechts op zeer kleine schaal kan plaats hebben.

Er blijft op het oogenblik niets anders over dan het systeem van de compensatiekassen, dat van vroeger bijv. uit de ijzer- en de suikerindustrie, en thans uit de automobiëlindustrie bekend is, tot den geheelen Duitse industriëlen uitvoer uit te breiden. De nieuwe belasting van de industrie beteekent de verwezenlijking van dit stelsel. Dat door een devaluatie het doel, bevordering van den uitvoer, sneller, pijnloozter en met meer succes zou kunnen worden bereikt, behoeft niet nader te worden aangetoond. Niettemin zou dit argument alleen niet voldoende zijn bij den vaak aan den dag getreden afkeer van de Duitse economisch-politieke instanties voor een waardevermindering van de valuta. Men zou er stellig de voorkeur aan geven op den moeilijkeren weg van subsidieering van den uitvoer verder te gaan, omdat van de handhaving van de officieele muntpariteit het vertrouwen van de Duitse bevolking in de economische politiek van het Nationaal-Socialisme in groote mate afhankelijk is.

Het twee hoofdelement voor den toestand van het Duitse economische leven, hetwelk in verband met het muntvraagstuk dient te worden beschouwd, ligt in de geïsoleerde aanwakking van een binnenlandsche conjunctuur. Duitschland heeft als het ware geanticipeerd op den opbloei van de economische wereldconjunctuur en het niveau van prijzen en omzetten van zijn volkshuishouding boven dat van de

overige wereld opgedreven. Door credietuitbreiding op groote schaal werd een belangrijke opleving op de binnenlandsche markt verkregen, welke bij een aanhouden van de werelddepressie wel tot sterke disharmonie en tot spanningen met de overige landen moest leiden. Ook andere landen hebben getracht een dergelijke geïsoleerde opleving op de binnenlandsche markt tot stand te brengen, doch zij lieten daarbij de valuta als middel tot vereffening vrij. Duitschland heeft de handhaving van zijn pariteit mogelijk gemaakt door afsluiting van het internationaal betalingsverkeer in een ongekenden omvang. Daar de betalingsbetrekkingen zelf echter niet werden verbroken en bij de structuur van het Duitsche bedrijfsleven ook niet kunnen worden verbroken is het zeer de vraag, hóe lang deze toestand kan voortduren.

Het is een zeer gewaagde speculatie, om te willen wachten, tot de prijzen op de wereldmarkt en de internationale conjunctuur zich aan het Duitsche niveau aanpassen, vooral op het huidige tijdstip, waar de storende factoren en de tendenzen van een depressie nog voortdurend schijnen toe te nemen. De handhaving van de pariteit van de Mark, ondanks voortdurend aanhoudende binnenlandsche credietuitbreiding en toenemend verbruik van grondstoffen, vergroot dus de spanning tusschen de binnen- en buitenlandsche koopkracht van de munteenheid en maakt daarmede het scheppen van een in evenwicht zijnde betalingsbalans tot een bijna onoplosbaar vraagstuk.

De derde factor voor onzekerheid in de Duitsche valutasituatie ligt in het inflationistische karakter van de Duitsche conjunctuurfinanciering. In werkelijkheid is het de Staat, waaraan de binnenlandsche opbloei te danken is, en het schijnt alsof het particulier initiatief in sterke mate bij dat van den Staat ten achter blijft. Een symptoom hiervoor schijnt de merkwaardige ontwikkeling van de Duitsche geldmarkt te zijn, waar sedert eenigen tijd de liquide middelen toevloeien. De in het bedrijfsleven gebrachte credieten worden niet in voldoende mate geabsorbeerd en hoopen zich derhalve bij de banken op, hetgeen, gezien het diepgaand ingrijpen ten aanzien van de ondernemerswinsten, ook al niet vreemd is.

Daar de opleving in het binnenland echter in zoo sterke mate van de staatsopdrachten afhankelijk was, heeft de Staat buitengewoon groote schulden moeten aangaan, welke door verhoogde belastinginkomsten en verminderde uitgaven voor ondersteuning zelfs niet bij benadering konden worden gecompenseerd. Want deze meerdere inkomsten werden hunnerzijds bijna geheel weder voor uitbreiding van de actie tot bevordering van de conjunctuur gebezigd. Typeerend is b.v., dat de „Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung” haar gestegen inkomsten uit bijdragen weder voor de financiering van nieuwe werkverschaffingsmaatregelen moet gebruiken. Ook was de verbetering van de staatsinkomsten niet zoo aanzienlijk, als men gezien den toestand van het Duitsche economisch leven zou verwachten. Indien men de inkomsten en uitgaven van het Rijk volgens de officieele opgaven beschouwt, dan blijkt, dat zij ongeveer in dezelfde verhouding zijn toegenomen. Een evenwicht kon dus niet nog worden verkregen.

	1932/33	1933/34	1934/35 (11 mnd.)
in mill. R.M.			
Inkomsten	5.654	5.840	6.815
Uitgaven	6.196	6.086	6.924
Tekort	542	246	109

Bij de resultaten van het laatste begrotingsjaar moet er rekening mede worden gehouden, dat niet minder dan R.M. 443 millioen van de inkomsten uit verkoop van vermogensdeelen en voorts R.M. 501 millioen uit leeningen voortkomen. Anderzijds komen R.M. 381 millioen van de uitgaven voor rekening van schulddelging. Indien men deze posten uitschakelt, dan bedraagt het werkelijke tekort voor de eerste 11 maanden R.M. 672 millioen tegen R.M. 503 mil-

lioen het vorige jaar en R.M. 615 millioen in het daaraan voorafgaande jaar.

De meerdere uitgaven berusten behalve op het in betaling nemen van „Steurgutscheinen” met rond R.M. 300 millioen voornamelijk op de sterk gestegen „Sachausgaben” (R.M. 1.720 millioen tegen R.M. 973 millioen in het geheele begrotingsjaar 1932/33).

Deze hoogere „Sachausgaben” vormen natuurlijk slechts een klein gedeelte van de bedragen, welke het Rijk en de andere publiekrechtelijke lichamen aan werkverschaffing in engeren zin en aan de financiering van de weerbaarheid ten koste hebben gelegd. Alleen voor de werkverschaffing werden de volgende bedragen gebruikt (vanaf einde 1932):

	mill. R.M.
„Steurgutschein”-programma	1.500
Plan-Papen	302
Oogenblikkelijk plan	600
Eerste Reinhardt-plan	1.000
Tweede Reinhardt-plan	500
Rijksautowegen (tot einde 1934)	250
Additioneele bestellingen voor de Rijksspoorwegen	1.040
„ „ „ „ Rijksposterijen	111
Hoofdvordering van de RA voor arbeidsbemiddeling en werkverschaffing	605
	5.908

Behalve de, in bovenstaande opstelling begrepen, bedragen moeten ongetwijfeld voor het omvangrijke militaire programma nog meerdere milliarden door middel van credieten zijn bijeen gebracht. Het is niet mogelijk hier tot schattingen over te gaan of te trachten op te sporen, waar de financieele bronnen voor deze investeringen zich bevinden. Door de staatsbemoeiing met het bankwezen, welke sedert de credietcrisis van 1931 bestaat, staan ter beschikking van het Rijk, behalve de Rijksbank en de met deze verbonden Golddiskontbank, ook nog de groote banken, terwijl ook de spaarbankorganisatie en de verzekeringmaatschappijen zich tegen de van hooger hand geuite financieele wenschen niet kunnen verzetten, hetgeen het plaatsen van de jongste emissie bewijst.

Evenals over den omvang en de hoedanigheid van de Duitsche bewapening de sluier van de geheimzinnigheid is gespreid, is ook de financiering geheim. Het zou kunnen, dat voor deze doeleinden een speciale van Rijksgaranties voorziene instelling bestaat, welke haar balansen niet publiceert. Op deze wijze zou de balans van de Rijksschulden niet direct worden beïnvloed. Deze veronderstelling wordt nog waarschijnlijker, wanneer men de officieele opstellingen over de ontwikkeling van de Rijksschuld, welke geen buitengewone spanning doen zien, beschouwt:

Ontwikkeling van de Rijksschuld.
(in millioenen Rijksmark.)

Einde v/h jaar	Gecons.	vlottend	Steurgutsch.	Nieuw bezit	Buiten. schulden	Totaal
1932	7.083	1.481	—	703	2.980	12.247
1933	7.764	1.750	1.815	617	2.140	14.086
1934	7.617	2.272	1.730	74	1.810	13.533

De sterke vermindering van de schuld, welke door de waardevermindering van het Pond en den Dollar is ontstaan, werd dus door de verhooging van de binnenlandsche schulden meer dan gecompenseerd, evenals de formeele schulddelging, welke is ontstaan door omzetting van de vroeger met nominale waarde te boek staande „Neubesitzanleihe” in een rentegevende leening met een lagere nominale waarde. Niettemin schijnt de toeneming van de verschillende binnenlandsche schulden bij de stijgende belastingontvangsten en de betere conjunctuur geenszins buitensporig groot te zijn, en men moet derhalve aannemen, dat andere instanties dan de Rijksschuldendienst de dragers van de groote weerbaarheidscredieten zijn. Het zou interessant zijn den omvang te kennen van de credietgaranties, welke het Rijk heeft gegeven, en waarvoor het waarschijnlijk eens zal moeten opkomen.

De met staatscrediet doorgevoerde conjunctuur-

financiering heeft ongetwijfeld sterk inflationistische trekken. Wel is de geldcirculatie niet in zorgwekkende mate gestegen, maar dat zegt weinig. Want de stijgende omzetten kunnen ook plaats hebben bij de volgende voorwaarden: 1. toeneming van het giroverkeer; 2. vergroting van de omloopssnelheid van het contante geld; 3. liquidatie van opgepotte bedragen aan bankpapier. Dat alle drie voorwaarden in Duitsland zijn vervuld, spreekt vanzelf. Den grootsten invloed heeft waarschijnlijk de toeneming van het girale betalingsverkeer gehad, dat in alle vormen van overwijzing, vóór alles echter ook in het onmiddellijk doorgeven van Rijkswissels van leverancier aan leverancier, heeft plaats gehad. Dat de omloopssnelheid van het contante geld moet zijn gestegen, blijkt reeds hieruit, dat het in de laatste jaren algemeen gewoonte is geworden, salarissen in meerdere termijnen te betalen, waardoor een vermindering van kasgelden bij de ambtenaren en het personeel wordt bereikt. Tenslotte heeft stellig ook een terugvloeiing uit de „biljetten-,hoarding” plaats gevonden, een oplotting welke vooral een gevolg was van de credietcrisis, en destijds een snel weer op peil komen van den geldomloop heeft verhindert.

Een inflationistische credietexpansie is vooral dan gevaarlijk, wanneer de door haar veroorzaakte productievermeerdering overwegend voor consumptieve doeleinden wordt gebruikt. Terwijl het werkverschaffingsprogramma nog productieve doeleinden beoogde, alhoewel de plaats gehad hebbende investeringen van het standpunt van de rentabiliteit uit beschouwd geen streng onderzoek kunnen doorstaan, moet men de militaire uitgaven zuiver consumptief noemen; maatschappelijk kapitaal is er door vernietigd en aan productieve en rendabele doeleinden onttrokken. Hierin ligt het eigenlijke gevaar van den binnenslandschen opbloei van de conjunctuur in Duitsland.

Dat de inflationistische ontwikkeling ook gevaren voor de munteenheid met zich brengt, spreekt vanzelf, al zou het verkeer zijn, de devaluatie als een direct en noodzakelijk gevolg van de inflatie te beschouwen. Een land b.v. dat over groote valuta-reserves beschikt, kan zeker een inflationistische politiek voeren, zonder dat daardoor de buitenlandsche koopkracht van zijn munteenheid beïnvloed behoeft te worden. Ook in Duitsland is handhaving van de pariteit mogelijk, indien men slechts in staat is, het vrije aanbod van Marken in die mate op te heffen, dat de reguleering van den koers geen moeilijkheden meer veroorzaakt. De spanning tusschen de binnenlandsche en de buitenlandsche waarde van de munteenheid, de dalende binnenlandsche koopkracht van de Mark, gepaard gaande met de nog steeds toenemende buitenlandsche koopkracht, zal op den duur moeilijk kunnen blijven gehandhaafd. Bij de verrassend plotseling wijze, waarop in den regel in Duitsland besluiten worden genomen, moet men het dus niet voor uitgesloten houden, dat de ondergraven fundamenten van de goudpariteit van de Rijksmark op een goeden dag ineenstorten. W. HIRSCHBERG.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN ROTTERDAM IN HET EERSTE KWARTAAL VAN 1935.

De statistiek over handel, nijverheid en verkeer van Rotterdam in het eerste kwartaal van 1935, welke de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam het licht heeft doen zien, illustreert de toestand onzer eerste havenstad gedurende de tijd, onmiddellijk voorafgaande aan de Belgische devaluatie. Het ogenblik vraagt om een zo scherp mogelijke moment-opname.

Met de werkgelegenheid in de haven was het droeviger dan ooit gesteld. De statistieken van de Kamer van Koophandel laten sinds 1931 toe na te gaan, hoeveel taken in elk kwartaal zijn gewerkt door arbeiders in dienst van bij de Scheepvaart Vereeniging Zuid aangesloten werkgevers.

Eerste kwartaal van	Aantal gewerkte taken		Loon	
	Vaste arbeiders	Losse arbeiders	Vaste arbeiders	Losse arbeiders
1931.....	597.802	320.771	f 1.857.837,—	f 975.611,—
1932.....	512.195	219.899	„ 1.489.329,—	„ 640.337,—
1933.....	441.800	199.044	„ 1.243.206,—	„ 560.936,—
1934.....	403.895	257.082	„ 1.202.024,—	„ 722.636,—
1935.....	399.228	164.618	„ 1.099.745,—	„ 434.700,—

Deze cijfers wijzen op sterke inkrimping, doch mede op rationalisatie. Het aantal der vaste arbeiders van de havenondernemingen is, dank zij noodregelingen tusschen vakverenigingen en werkgeversvereniging, na inkrimping met ongeveer 34 pCt., tijdelijk gestabiliseerd. De werkgelegenheid voor losse arbeiders is met enige schommeling gezakt tot ongeveer 50 pCt. Voor beide categorieën bedraagt de loonderving onderscheidenlijk ongeveer 41 pCt. en 55½ pCt. De loonsverlagingen blijken daaruit. Er zijn echter meer bewijzen van rationalisatie. Controleren wij het aantal walkranen voor zeeschepen in de meest gebruikte categorieën:

Op het einde van het eerste kwartaal	Liefvermogen.			Te zamen
	1 tot 3 ton	3 tot 5 ton	3 tot 10 ton	
1931	106	69	14	189
1932	107	88	14	209
1933	107	91	16	214
1934	108	109	20	237
1935	108	109	20	237

Ook ten aanzien van de mechanische outillage zien wij dus een duidelijk streven naar aanpassing bij de ongunstige omstandigheden. Volledigheidshalve zij vermeld, dat in dezelfde richting is gewerkt door vervanging van steekwagens door motorlorries, waarvan er in 1934 reeds 279 in de haven werden gebruikt.

Ten overstaan van deze gegevens zal niemand kunnen volhouden, dat het Rotterdamse havenbedrijf niet naar aanpassing zou hebben gestreefd. Helaas konden niet voldoende resultaten worden bereikt om de verontrustende toeneming te voorkomen van het

	aantal werkloze ongeschoolde arbeiders (opgaaf arbeidsbeurs)
31 Maart 1931	7.358
31 Maart 1932	11.085
31 Maart 1933	14.495
31 Maart 1934	14.734
31 Maart 1935	15.986

Dit tekort aan welslagen van het streven naar aanpassing vloeide voort uit de algemeene inkrimping van de wereldhandel en het in sommige opzichten onvoldoende concurrentievermogen van de haven in het kader van de gehele positie van Nederland. De werkelijkheid is slechts enigszins verhuld door de (tijdelijk?) oplevende behoefte van Duitsland aan grondstoffen.

De Rotterdamse Kamer van Koophandel heeft sinds 1932 het zeeverkeer over de voornaamste Noordzeehavens gesplitst in een aantal rubrieken, die een analytisch overzicht mogelijk maken. Beginnen wij met de „andere goederen”, omvattende het gezamenlijke zeevervoer buiten granen, meststoffen, hout, ertsen, minerale oliën en steenkool. Wat dan overblijft is lang niet alles „stukgoed”, doch dit schuilt er wel onder en maakt er zeker een aanzienlijk deel van uit.

Eerste kwartaal van	Vervoer ter zee van „andere goederen” in tons van 1000 kg voor		
	Antwerpen	Groot-Hamburg	Rotterdam
1932	2.041.603	2.673.720	1.522.832
1933	2.367.296	2.728.171	1.525.295
1934	2.359.379	2.928.158	1.757.245
1935	2.486.442	2.732.996	1.532.495

Wij zien dus gestadige groei van het vervoer over Antwerpen en enige opleving in 1934 in Groot-Hamburg en Rotterdam, welke echter in 1935 weder plaats maakt voor inzinking, het scherpst naar verhouding te Rotterdam. De zwakheid van onze haven op het gebied van stukgoedvervoer blijkt uit dit overzicht duidelijk. De grootste Noordzeehaven van het vasteland zou men uit dit overzicht waarlijk niet herkennen. Wel de *meest verzwakkende*.

Wenden wij ons dan tot de *granen*, het grote Rotterdamse marktartikel bij uitnemendheid.

Eerste kwartaal van	Aanvoeren ter zee van granen in tons van 1000 kg over		
	Antwerpen	Groot-Hamburg	Rotterdam
1932	832.031	484.591	1.083.118
1933	791.430	202.467	923.894
1934	780.003	132.961	730.149
1935	688.822	249.991	671.328

Wij aanschouwen dus in Antwerpen een vervoer, dat zich naar verhouding het best handhaaft. Hamburg en Rotterdam lijden zichtbaar onder het Duitse autarkische streven der laatste jaren, dat, ook als het heden daadwerkelijk geheel werd verloochend, toch duidelijke sporen van zijn aanwezigheid zou achterlaten. Wanneer wij meer in het bijzonder Rotterdam beschouwen, dan moet weder erop worden gewezen, dat zich hier niet slechts een quantitatieve, doch mede een structurele verandering voltrekt: de oude actieve graanhandel maakt meer en meer plaats voor passieve doorvoer van Oost-Duits graan naar West-Duitsland, met Duitse schepen, voor Duitse rekening.

Eerste kwartaal van	Graan-soort	Doorvoer van graan te Rotterdam in tons v. 1000 kg (aanvoer over zee)		
		Totaal	Uit Duitsland	Van andere herkomst
1931	Tarwe	221.879	91.948	129.931
1932		202.254	58.558	143.696
1933		186.955	65.323	121.632
1934		196.949	88.060	108.889
1935		157.768	78.964	78.804
1931	Rogge	51.364	42.738	8.626
1932		81.749	26.525	55.224
1933		75.788	67.359	8.429
1934		73.386	70.849	2.537
1935		40.274	39.220	1.054
1931	Gerst	60.685	18.199	42.486
1932		32.366	9.541	22.825
1933		25.624	11.489	14.135
1934		12.456	9.787	2.669
1935		22.545	12.519	10.026
1931	Haver	39.727	18.558	21.169
1932		26.045	10.406	15.639
1933		18.290	8.125	10.165
1934		17.800	7.239	10.561
1935		23.249	5.361	17.888

Men ziet hoezeer de internationale Rotterdamse graanhandel is getroffen.

Daarnaast staat dan de invoer tot verbruik in Nederland, welke wegsmeelt onder de invloed van de uitbreiding van de graanbouw in Nederland en de slechte toestand van de veehouderij.

Eerste kwart. van	Invoer in Nederland ter zee over Rotterdam in tons van 1000 kg				
	Tarwe	Mais	Rogge	Gerst	Haver
1931..	141.857	268.925	67.771	135.944	42.560
1932..	167.282	344.425	36.898	77.344	27.451
1933..	139.364	281.867	27.573	64.995	31.182
1934..	68.793	201.097	35.723	66.145	9.494
1935..	118.690	181.174	18.395	72.666	6.761

Een vermindering dus in enkele jaren met bijna 40 pCt., voor voedergranen alleen met bijna 50 pCt. De schommelingen ontbreken niet, doch de nederwaartse tendens is onmiskenbaar. Voor wie geneigd mochten zijn zich te veel te verlaten op het geringe herstel in het eerste kwartaal van 1935, vergeleken bij dat van het jaar 1934, diene tot ontzuivering, dat dit avans in Amsterdam tezelfder tijd meer dan verloren werd.

Daar de statistiek, die op gegevens van de dienst der invoerrechten berust, altijd verschuivingen vertoont ten opzichte van de in het betrokken tijdvak werkelijk verwerkte voorraden, ziet men tenslotte de realiteit het beste uit de hoeveelheden, die door de drijvende graanelevatoren zijn verwerkt:

Eerste kwartaal van	Door de drijvende graanelevatoren overgeladen (tons van 1000 kg)
1931	983.219
1932	1.023.695
1933	870.917
1934	808.092
1935	622.477

Het kader van dit artikel laat niet toe even diep in te gaan op de vervoeren van meststoffen en hout, die op zichzelf zeker belangwekkend zijn, doch uit de hier behandelde algemene gezichtspunten minder de aandacht trekken.

Van minerale oliën moge alleen worden vermeld, dat door bijzondere omstandigheden de aanvoeren te Rotterdam gelukkig in sterke mate zijn gestegen, zonder dat evenwel de algemene positie van de haven en met name de werkgelegenheid daardoor erg is verbeterd.

Meer aandacht vragen dan weder de *ertsen*.

Eerste kwartaal van	Aanvoer van ertsen ter zee in tons van 1000 kg (particuliere gegevens)	
	Rotterdam	Vlaardingen
1929	1.683.151	574.017
1930	2.471.400	649.262
1931	1.278.301	544.094
1932	482.511	131.578
1933	615.725	198.502
1934	841.732	155.837
1935	1.725.496	204.644

Men ziet dus, dat de aanvoeren langs de Nieuwe Waterweg zich na de nationaal-socialistische revolutie, zonder twijfel onder de invloed van de bestrijding der werkloosheid en andere gelijk gerichte factoren, aanmerkelijk hebben hersteld, zonder nog de hoogte van de goede jaren te hebben bereikt. Dit is een gevolg, dat noodzakelijkerwijs uit deze oorzaak moest voortvloeien en een even angstig actief voor ons is als de winst der Ankurbelung voor Duitsland zelf. Bovendien komt ook voor dit vervoer nieuwe concurrentie op. Gezwegen nog van Emden blijkt dit zelfs reeds op de Rijn, ondanks het feit, dat de geweldige schommelingen in de behoefte een zuivere vergelijking eigenlijk onmogelijk maken. Volstaan wij met erop te wijzen, dat van 1932 tot 1934 het Rijnvervoer van ijzererts over Nederlandse zeehavens is gestegen van 2.689.880 ton tot 4.929.271 ton, over Belgische van 89.888 ton tot 242.056 ton. Voor mangaanerts zijn de getallen onderscheidenlijk 49.340 en 93.657 voor Nederland, tegen 49.416 en 134.652 voor België. Er was dus een relatief sterkere aanwas in België, die bedenkelijk kan worden, wanneer protectie, monetaire factoren en verbetering van outillage de Belgische concurrentie reëler zullen maken. De laatste weken zijn er ernstige feiten, die erop wijzen, dat Rotterdam als ertshaven een kolos met lemen voeten is.

Tenslotte de *steenkol*.

Eerste kwartaal van		Vervoer ter zee van steenkool (in tons van 1000 kg):		
		Antwerpen	Groot-Hamburg	Rotterdam
1932	Aanvoer	139.978	683.181	217.147
1933		133.604	569.159	193.615
1934		146.186	694.093	255.149
1935		137.077	706.290	190.329
1932	Afvoer	494.414	4.757	1.360.700
1933		501.938	4.966	1.383.999
1934		576.459	4.985	1.760.694
1935		538.520	16.298	2.315.024

Ten aanzien van de aanvoeren valt een lichte verplaatsing ten nadele van Rotterdam op te merken. Wat het vervoer zeewaarts betreft is het herstel van Rotterdam opmerkelijk en verheugend. Het is echter weder een vervoer, waarvan de oorzaken geheel buiten de Nederlandse invloedssfeer liggen. De doorvoeren van Duitse steenkolen naar Italië b.v. zijn van 605.641 ton in het eerste kwartaal van 1934 gestegen tot 866.265 ton in het thans afgelopen kwartaal. Voorts heeft het bunkerbedrijf nog mede gunstige invloed ondervonden van de toeneming van erts- en steenkoolvervoer.

Zo zien wij dus herleving van de massa-doorvoeren van en naar Duitsland staan tegenover daling van het stukgoedvervoer en inzinking van de graanmarkt. Dat deze laatste ongunstige invloeden voor de bevolking en daarmee voor de welvaart der stad het zwaarste wegen, hebben wij reeds in de aanvang van deze beschouwing aangetoond. De oorzaak van de droevige verhoudingen op de arbeidsmarkt zal nog duidelijker worden als wij daarnaast de gang van zaken ten aanzien van enkele andere Rotterdamse marktartikelen in cijfers weergeven.

	Aanvoer op de Rotterdamse markt in het eerste kwartaal van		
	1933	1934	1935
Koffie ¹⁾)	172.770	249.056	101.512
Katoen ¹⁾)	63.807	67.906	39.970
Amer. terpentijn ²⁾)	10.075	12.599	4.810
Spaanse sinaas-appelen ³⁾)	438.200	172.000	278.000
Jaffa-sinaas-appelen ³⁾)	81.492	130.496	285.164
Amerikaanse appelen	592.567 ³⁾) 12.158 ²⁾)	877.405 ³⁾) 12.645 ²⁾) 26.885 ⁴⁾)	268.058 ³⁾) 21.987 ²⁾) 2.715 ⁴⁾)
Amerik. peren ³⁾)	124.070	107.109	67.533

¹⁾ balen. ²⁾ vaten. ³⁾ kisten. ⁴⁾ manden.

De ongunstige toestanden in het achterland weerspiegelen zich in deze cijfers. Slechts voor sinaasappelen is dit jaar enige toeneming bemerkbaar en door het naar voren komen van een jong productiegebied en door het optreden van outsiders, die een einde hebben gemaakt aan de beperking van de aanvoeren, waartoe de importeurs in het vorige seizoen waren overgegaan om tot behoorlijke prijzen te kunnen komen.

Wanneer wij nu tenslotte nagaan, hoe het scheepsverkeer zich onder deze omstandigheden heeft gehouden, dan treft in de Rijnvaart stroomopwaarts een *vermindering* van de beladen, uit Rotterdam langs Lobith varende, tonnage. Dit verschijnsel wijst op verder gaande beperking van het Rijnvervoer tot volle ladingen massa-producten. Dit is in overeenstemming met het feit, dat het goederenvervoer uit Rotterdam Rijnopwaarts, wanneer men de erts niet mederekent, met ongeveer 300.000 ton of bijna 20 pCt. van dat overschietende vervoer is gedaald. Rijnafwaarts is de beladen tonnage gelijk gebleven, ondanks de toeneming van het kolenvervoer.

Het aantal binnenkomende zeeschepen bleef onge-

veer gelijk, met vrij sterk toegenomen tonnage, al weder uitvloeiende van veel erts- en kolenvaart. Opmerkelijk is bovendien, dat van Januari tot Maart het aantal der binnenkomende zeeschepen, vergeleken bij het voorafgaande jaar, steeds ongunstiger is geworden.

Zeer belangwekkend is tenslotte de stijging van het Rijn-Zeeverkeer, de doorvoer zonder overlading. Sedert 1929 is op deze wijze jaarlijks via Rotterdam in beide richtingen gedurende het eerste kwartaal van elk jaar ongeveer vervoerd: 55.000, 104.000, 167.000, 102.000, 118.000, 123.000 en 224.000 ton goederen. Het kleine motorzeeschip groeit tegen de verdrinking in. Vooral de uitvoer van Duitse metalen op deze wijze stijgt sterk. Het blijft dan ook een open vraag, of het goed is gezien, dat de regering deze scheepjes in de wilde vaart uitsluit van de algemene steunverlening. Indien de toestand der betrokken ondernemers beter is dan in de overige zeevaart, dan is dat toch slechts betrekkelijk en wil dit volstrekt niet zeggen, dat enige hulp in deze moeilijke tijden niet op zijn plaats zou zijn. Tenslotte gaat het hier om een wijze van vervoer met *toekomst*.

Met het einde van dit kwartaal valt het gordijn na een weinig gunstig bedrijf uit de geschiedenis van Rotterdam als havenstad. De ontkenning is daarin voorbereid, met het voortschrijden der gebeurtenissen naderbij gebracht. Als het gordijn weder opgaat valt de slag van de devaluatie van de Belgische munteenheid en is een snellere ontwikkeling te verwachten door de verscherpte invloed van factoren, die intussen als zodanig reeds aanwezig waren en langzaam maar zeker doorwerkten, ondanks pogingen tot aanpassing.

W. F. LICHTENAUER.

AANTEKENINGEN.

Het protectionisme in den landbouw.

Dezer dagen is een publicatie van den Volkenbond verschenen, opgesteld door het Economisch Comité ¹⁾, waarin een belangwekkende beschouwing wordt gewijd aan den toestand, ontstaan tengevolge van de sterke bescherming op agrarisch gebied, welke tegenwoordig in nagenoeg alle landen toegepast wordt. Het onderzoek, hetwelk in Juli van het vorige jaar een aanvang nam, had de bedoeling de uitwerking der versterkte agrarische protectie in de industriele landen en den invloed dezer politiek op de landen met hoofdzakelijk agrarische productie na te gaan. De aandacht zou daarbij vooral gevestigd zijn op het punt, in hoeverre de vraag der agrarische landen naar industriele producten beïnvloed wordt door het feit, dat zij hun producten slechts onder steeds grotere moeilijkheden in de industriele landen konden afzetten. Een statistisch rijk gedocumenteerd rapport van Sir Frederick Leith-Ross, eveneens in de publicatie opgenomen, diende bij de besprekingen als uitgangspunt. Daarnaast is een rapport opgenomen, behelzende de economische, hier vooral agrarische, ontwikkeling der verschillende landen sedert het einde van de vorige eeuw, en de door hun gevoerde beschermingspolitiek.

De historische ontwikkeling sedert den oorlog was de volgende. Tengevolge van productiemoeilijkheden in de oorlogvoerende landen en de groote vraag voor de strijdende legers was de vraag naar agrarische producten enorm gestegen. In dit groote verbruik werd nu voornamelijk door de Overzeesche gebieden voorzien, welke dientengevolge hun productie sterk uitbreidden. Na den oorlog bleef de toestand, vooral ook door vele binnenlandsche moeilijkheden (Rusland!) eenige jaren op dezelfde wijze voortduren.

Toen evenwel sedert ca. 1925 een meer evenwichtige positie ontstaan was in de Europeesche landen, en deze hun agrarische productie weer op ongeveer

¹⁾ „Considérations relatives à l'évolution actuelle du protectionisme agricole”, 51 blz. Prijs Zw. Frs. 1.50.

het vooroorlogsche peil gebracht hadden, ontstond er in de overzeesche gebieden een catastrophale toestand, welke vanaf 1930 nog scherper vormen aannam. De voormalige Europeesche importlanden namen allerlei middelen ter hand, om hun agrarische invoeren te verminderen, daarbij door de verschillende systemen van invoerbepalingen en de van land tot land verschillende prijsniveaus voor deze producten, den toestand steeds ingewikkelder makende.

Het was aan den anderen kant wel begrijpelijk, dat de Europeesche Staten hun agrarische bevolking, welke toch een zeer belangrijk onderdeel van hun volksleven vormde, in stand wilden houden. Daarbij kwam, dat ook op dit gebied de technische ontwikkeling veel menschenwerk overbodig maakte, zoodat ook van dezen kant, een verscherping van den toestand intrad.

Ter verdediging der beschermende agrarische politiek wordt meestal het argument van de prijsschaar aangevoerd. De enorm gedaalde prijzen van agrarische producten tegenover de veel minder gedaalde prijzen van industriele producten, zouden de koopkracht der agrarische bevolking doen dalen, hetgeen weer zijn nadeeligen invloed op de voortbrenging van andere goederen had.

Als oorzaken voor het ontstaan der prijsschaar vestigt het Comité de aandacht op een drietal punten.

1o. De organisaties van werkgevers en werknemers hebben in de industrie meestal de scherpe prijsdalingen weten tegen te gaan. Dergelijke organisaties ontbraken in den Landbouw grootendeels.

2o. Tervijl de industriele productie zich gemakkelijk aan een verminderde vraag kan aanpassen, is deze aanpassing in den Landbouw juist een der grootste moeilijkheden. Het geringe overzicht, de vele kleine producenten, houden eerder het aanbod constant; soms veroorzaakt prijsdaling zelfs een toenemende productie, om het verlies, geleden door de lagere prijzen, door een grootere hoeveelheid te compenseren.

3o. Door de vele tusschenschakels tusschen producent en uiteindelijk consument, dringt een afnemende vraag pas laat en onvolledig tot de producenten door. Deze moeilijkheid komt bij de industriele productie haast niet voor. De moeilijkheden der prijsdivergentie zouden het best opgeheven kunnen worden door een algemeene prijsstijging der agrarische voortbrengselen. De moeilijkheid hierbij is evenwel, dat er als gevolg der diverse beschermingsmaatregelen in ieder land andere prijzen heerschen. De correctie zou natuurlijk dienen te geschieden door verhooging der wereldmarktprijzen. Dalende prijzen van industriele producten zouden het sluiten der schaar kunnen verhaasten, doordat in zulk een geval de uitgaven der agrarische bevolking relatief sterker afnemen.

Het argument, door vele protectionisten gebruikt en ook toegepast, n.l. dat een land wat betreft zijn agrarische voedselvoorziening in geval van oorlog autarkisch moet zijn, acht het Economisch Comité, niet van zulk een overwegende beteekenis, als er veelal aan gehecht wordt. Het verwijst juist naar den toestand, zooals deze zich in den afgelopen oorlog ontwikkeld had, en waarbij door gebrek aan arbeidskrachten de productie niet op het normale niveau gehandhaafd kon blijven.

De om bescherming roepende landbouwers der importlanden zien verder zelden in, dat de verminderde koopkracht der z.g. uitvoerlanden zich ook uit in den industrieelen export van hun eigen land, zoodat de positie hiervan meestal zeer verzwakt wordt. Bovendien veroorzaakt het handhaven van een prijsniveau, vele malen boven dat van den wereldmarkt liggende, meerendeels een toenemende binnenlandse productie. De „overprotectie” veroorzaakt „overproductie”. Allerlei maatregelen, om de nadeelige gevolgen hiervan tegen te gaan, zooals voorraad vorming, vaststellen van minimumprijzen enz., ma-

ken den toestand nog ernstiger en ontstemmen ook die kringen, welke om deze „overprotectie” geroepen hebben.

Men moet daarbij vooral bedenken, dat zelfs het kleinste overschot in de productie boven de opnemingscapaciteit van de markt, een buiten alle evenredigheid vallende prijsdaling met zich mede brengt. Landen, welke voorheen altijd belangrijke invoersaldi hadden, bevinden zich in een gevaarlijke zone, indien door allerlei beschermingsmaatregelen de productie ongeveer gelijk aan het verbruik is geworden. Een overvloedige oogst kan dan n.l. een overschot vormen, dat tot zeer veel ongemak en ellende aanleiding geeft. Want er blijft dan niets anders over, dan dat de Staat hulp verleent, hetgeen groote offers aan de schatkist oplegt, vooral wat betreft het financieren van voorraden, het denatureren, het geven van exportpremies enz. Er zijn talrijke voorbeelden op te sommen, dat milliarden uitgegeven moesten worden, om een eenmaal kunstmatig opgevoerde productie verder te steunen.

De landen, welke nog niet in de bovengeschetste situatie verkeeren, en die nog steeds voor een belangrijk gedeelte op invoer zijn aangewezen, hebben toch ook in ieder geval van de abnormaal hooge prijzen voor deze producten (een gevolg van de wijze van bescherming van den binnenlandschen Landbouw) te lijden.

De ervaring der na-oorlogsjaren heeft geleerd, dat industrieel ingestelde landen de meest verstandige agrarische beschermingspolitiek voeren, indien zij den prijs voor deze producten op een niveau handhaven, dat overproductie niet loonend maakt, en waarbij nog steeds een aanzienlijk importoverschot overblijft. Het handhaven van een invoersaldo is het beste middel tegen binnenlandsche overproductie tengevolge van bescherming. Bovendien zal een normale prijs voor de agrarische producten den kostprijs van den industrieelen export gunstig beïnvloeden.

Tenslotte zal een binnen normale grenzen gehouden prijsniveau voor agrarische producten een onnoodige hausse in den grondprijs, en daardoor ook in de pachtprizen kunnen voorkomen.

Naast deze directe gevolgen der protectionistische politiek zijn er een aantal met indirecte werking op te sommen. De hooge binnenlandsche prijs van vele producten had een belangrijken achteruitgang van het verbruik tengevolge, daar de sterk verminderde koopkracht der bevolking deze prijzen niet vermocht op te brengen. Het gevolg was dikwijls, nu ook zonder buitenlandschen invoer, een scherpe prijsreactie, zonder dat hierop evenwel een evenredig herstel van de consumptie kon volgen.

Aangezien de agrarische producten een vrij aanzienlijk deel van de kosten van levensonderhoud der industriele arbeiders uitmaakten, konden de loonen in de industrie zich niet voldoende aanpassen, met als gevolg hoogere exportprijzen, dus een verzwakte uitvoerpositie. Ook hier trachtte men dan redding te vinden in hooge invoerrechten en contingentteeringen. Het werd een vicieuse cirkel, toen de agrarische bevolking zodoende haar industrie-producten duurder moest gaan betalen. Het rapport van Sir Frederick Leith-Ross gaat op deze ontwikkeling dieper in, vooral ook wat betreft het daardoor in intensiteit afnemende handelsverkeer tusschen industriele en agrarische landen.¹⁾

Doch niet alleen het ruilverkeer tusschen industriele en agrarische landen ging achteruit. De meeste Europeesche industrieel georiënteerde landen hadden n.l. steeds ook een niet onbelangrijken export van sommige agrarische producten, zooals boter, kaas, fruit, groenten, wijnen, enz. De onderlinge uitwisseling dezer producten kreeg eveneens als gevolg van de beschermingsmaatregelen, zware slagen te verduren.

Het rapport besluit met het aanbevelen van een

¹⁾ Op dit rapport komen wij in het volgende nummer terug.

gematigd protectionisme. Daarbij moet het handhaven van een invoersaldo aan agrarische producten door de industriële landen als een eigenbelang gezien worden. De landbouwers, die tot de huidige rigoureuze bescherming aanleiding hebben gegeven, zullen door de schade wijzer zijn geworden, en zullen inzien, dat het ook in hun belang is, de protectie binnen redelijke grenzen te houden.

Een belangrijk punt is ook de wenschelijkheid, dat de agrarische uitvoerlanden tot overeenstemming komen, zoodat er een einde komt aan het tegen afbraakprijzen overstromen der invoerlanden, hetgeen een belangrijk wapen in de handen der protectionisten was.

Het Economisch Comité acht het aan het slot nog wenschelijk de aandacht te vestigen op het feit, dat de oplossing van het Landbouwvraagstuk gezien moet worden in het groote geheel der problemen, bevattende industrie, handel, geldwezen en financiën. Dit problemen-complex dient door alle landen gezamenlijk aangepakt te worden, wil het tot een nuttig resultaat leiden.

De monetaire situatie in Frankrijk.

Uit nevenstaand overzicht blijkt, dat nadat reeds in de vier weken tusschen 8 Maart en 5 April de Banque de France een bedrag van Frs. 634 miljoen aan goud had afgegeven, de goudonttrekkingen zich sedertdien in versterkte mate hebben voortgezet: in de daaropvolgende vier weken heeft een vermindering van den goudvoorraad met Frs. 1.360 miljoen en in de laatste twee weken met Frs. 864 miljoen plaats gehad, zoodat in totaal tot een bedrag van Frs. 2.858 miljoen in een periode van 2½ maand is afgevloeid. Hoe belangrijk deze bedragen ook zijn, niet vergeten mag worden, dat zij slechts 3.46 pCt. uitmaken van de op 8 Maart aanwezige goudvoorraad. Waar ook de bankbiljettencirculatie en de overige verplichtingen van de Bank verminderd zijn, is het dekkingspercentage in dien tijd slechts van 80.72 pCt. teruggegaan tot 80.02 pCt. De technische positie van den Franc is dus nog niet in het minst in gevaar gebracht.

Niettemin heeft de Banque de France het gewenscht geacht de positie van den Franc nog te verstevigen door haar jongste *discontoverhoogingen*. Het disconto, dat sinds bijna een jaar (31 Mei 1934) op 2.5 pCt. stond, is op 23 Mei jl. tot 3 pCt. en op 25 Mei nogmaals tot 4 pCt. verhoogd.¹⁾ Hiermee ging

¹⁾ Bij het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons het bericht, dat het disconto weer verhoogd is, en wel van 4 op 6 pCt.

Banque de France (in mill. frs.)

Datum	Goud en deviezen	Wissels	Beleeningen	Biljettencirculatie	Rekening-Courant	Dekkingspercentage
4.1.29	64.736	22.964	2.326	64.183	18.098	—
3.1.30	68.231	26.611	2.689	70.288	18.190	—
2.1.31	80.352	26.819	3.115	78.938	22.703	—
8.1.32	90.332	15.822	4.164	84.922	27.031	61.65
6.1.33	87.228	4.098	4.106	84.407	21.635	77.85
5.1.34	78.385	5.361	4.400	82.247	15.396	78.92
4.1.35	82.981	4.324	4.715	83.588	17.784	80.72
8.2.35	82.843	4.746	4.315	82.561	18.979	80.49
8.3.35	83.583	4.718	4.356	83.008	19.160	80.72
5.4.35	83.061	4.922	4.394	83.308	18.562	80.33
3.5.35	81.694	4.827	4.481	83.238	17.064	80.16
10.5.35	81.349	4.784	4.311	82.652	17.392	80.10
17.5.35	80.900	5.004	4.372	82.002	17.496	80.02

gepaard een verhoging van de beleeningsrente op goud tot 5.5 pCt. en van de rente op 30-daagsch geld tot 4 pCt., terwijl opmerkelijk is, dat de beleeningsrente op effecten onveranderd is gebleven. Tevens heeft het Ministerie van Financiën de interest op de „bons de la défense” met 2-jarigen looptijd van 3 op 4.5 pCt. gesteld en die van schatkistbons met een looptijd van 3 maanden tot 1 jaar van 3 op 4 pCt.

De goudonttrekkingen, die aanvankelijk terug te voeren waren op repatriëring van Belgische middelen na de devaluatie, zijn in de laatste weken het gevolg van een tendens tot oppotting van goud in het binnenland en van uitvoer, voornamelijk naar de Verenigde Staten.

Deze tendenzen zijn terug te brengen op het groeiend wantrouwen in de Fransche valuta, gevolg niet in de eerste plaats van de moeilijkheden in het economisch leven, doch van de geruchten omtrent een devaluatie, den précairen toestand van het budget en de door de Regeering-Flandin verzochte volmachten, welke de politieke spanning opvoeren.

De politiek van „goedkoop geld”, welke de verschillende Regeeringen, ook de Regeering-Flandin, nastreefden, is practisch op een mislukking uitgegaan, daar het rendement op staatsfondsen in de laatste weken is gestegen. Thans blijkt wel uit de disconto-verhoogingen, dat de Regeering en de Banque de France zich als eerste doel de verdediging van den Franc op huidige pariteit hebben gesteld en een duurder worden van het geld op den koop toe nemen.

Intusschen schept dit voor de financiën van den Staat natuurlijk zijn moeilijkheden, doch voorloopig heeft de Schatkist geen groote behoefte aan kasmiddelen. Wel wachten in de naaste toekomst de behoef-

Resultaat van de rondvraag van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen zendt ons onderstaand overzicht van de Internationale Vereeniging voor de Suikerstatistiek:

	Aantal werkende fabrieken		Aantal antwoorden	Bebouwde oppervlakte in ha		± in procenten ten opzichte van het vorig jaar
	1935/36	1934/35		1935,36	1934/35	
Duitschland.....	211	210	211	361.712	347.567	+ 4.07
Tsjecho-Slowakije	114	113	114	145.414	144.443	+ 0.67
Oostenrijk	7	7	7	43.621	49.762	— 12.34
Hongarije.....	12	12	12	37.000	37.712	— 1.89
Joego-Slavië ¹⁾	—	—	—	—	—	—
Roemenië.....	13	13	13	35.300	34.000	+ 3.82
Iersche Vrijstaat	4	4	4	21.840	17.900	+ 22.01
België	35	36	35	45.760	48.017	— 4.70
Italië	51	51	51	85.000	84.853	+ 0.17
Polen.....	61	63	61	112.000	111.989	+ 0.01
Denemarken	9	9	9	43.500	42.800	+ 1.64
Zweden.....	19	19	19	49.850	50.571	— 1.43
Turkije (Europ. en Aziat.)	4	4	4	23.177	28.942	— 19.92
Totaal	540	541	540	1.004.174	998.556	+ 0.56

¹⁾ Ontbreekt.

ten aan middelen van den Staat ter dekking van het, ook bij verkregen volmachten, toch niet dadelijk weg te werken begrootingsdeficit, het deficit der spoorwegen en de uitgaven in verband met de defensie. Opmerkelijk was onder deze omstandigheden het succes bij de plaatsing van Frs. 1.5 miljoen 4.5 pCt. obligaties ten laste der postreijen, welke leening vele malen overteekend werd.

Goudverschuivingen bij enkele Europeesche circulatiebanken.

Sinds den aanvang van het jaar hebben de landen van het goudblok, in verschillende mate en niet alle tegelijkertijd, onder den invloed gestaan van het wanstouwen in hare valuta. Dit heeft tot gevolg gehad dat zich goudverschuivingen hebben voorgedaan, welke wij in het volgend overzicht tot uitdrukking brengen.

Toeneming (+) of afneming (–) goud- en deviezenvoorraad.

Verandering in	De Nederl. Bank in mill. gld.	Banque Nat. de Belgique in mill. Belga's ¹⁾	Banque de France in mill. Frs.	Nation. Bank van Zwitserland in mill. Zw. Frs.
1e w. Febr.	—	—	—	—
2e „ „	—	—	+ 7	— 7
3e „ „	— 4,3	— 4	+ 149	— 16
4e „ „	—	— 4	+ 157	— 2
1e „ Mrt.	—	—	+ 422	— 5
2e „ „	—	— 45	+ 6	— 2
3e „ „	+ 1,5	— 157	+ 29	— 16
4e „ „	—	— 70	+ 38	— 60
1e „ April	— 33	+ 340 ²⁾	— 590	— 118
2e „ „	— 105,4	+ 232	— 574	— 140
3e „ „	— 11,8	+ 40	— 360	— 54
4e „ „	— 19,3	+ 60	— 128	— 34
1e „ Mei	+ 2,1	+ 38	— 305	— 26
2e „ „	+ 0,6	+ 47	— 346	— 79
3e „ „	+ 0,1	+ 85	— 449	— 58
4e „ „	+ 7,5	+ 149	—	—
5e „ „	— 6,6	—	—	—

¹⁾ Exclusief deviezen portefeuille.

²⁾ Herschatting goudvoorraad op nieuwe pariteiten voorts in miljoenen Belga's van nieuwe pariteit.

Tot de laatste week van Maart zien wij een aanhoudende vermindering van den goudvoorraad bij de Zwitsersche Nationale Bank en bij de Belgische Nationale Bank. Daartegenover staat een toeneming van den goud- en deviezenvoorraad bij de Banque de France, terwijl bij De Nederlandsche Bank weinig veranderingen plaats vinden.

Na de devaluatie van de Belga evenwel richt de goudvraag zich op Nederland, Zwitserland en thans ook op Frankrijk. Zooals bekend, werd de aanval op den Gulden afgeslagen en vindt sedert einde April weer eenige goudtoevloeiing naar De Nederlandsche Bank plaats. In Zwitserland echter houdt de onttrekking van goud, zij het in mindere mate dan in het begin van April, aan. Dit als gevolg van de intrinsiek zwakkere positie, welke de Zwitsersche valuta inneemt, op grond van de constellatie van het bank-

wezen en de vrees voor een eventuele aanneming van het crisis-initiatiefontwerp.¹⁾

Terwijl de goudvoorraad (in onze tabel exclusief de deviezenvoorraad) bij de Belgische Nationale Bank na de devaluatie, ook wanneer men rekening houdt met de herwaardeering op Belga's van lager goudgehalte, sterk toeneemt, ziet men thans eerst den aanval op den Franschen Franc, welke juist in de laatste weken grootere afmetingen aanneemt.²⁾

¹⁾ Zie E.-S.B. van 22 Mei 1935, pag. 463.

²⁾ Zie dit nummer, pag. 481.

De agrarische politiek van Engeland.

Ondanks de omstandigheid, dat Engeland voor zijn voedingsmiddelen grootendeels op het buitenland is aangewezen, heeft de crisis ook daar niet nagelaten zijn invloed te doen gelden op de aanwezige landbouwbedrijven. Evenals elders het geval was, vreesde men ook in Engeland, dat de landbouw vernietigd zou worden door de lage wereldmarktprijzen. De verplaatsing van de plattelandsbevolking naar de steden, welke vanaf 1926 reeds had plaats gevonden, zou zich waarschijnlijk door de ernstige crisis nog accentueeren, wat uiteraard, bij de reeds groote werkloosheid in de steden, niet gewenscht was. De Engelsche Regering heeft zich daarom genoodzaakt gezien in te grijpen. Dat invoerbelemmeringen alleen niet voldoende waren om den landbouw weer gezond te maken heeft men direct begrepen; vandaar dan ook dat men reeds spoedig pogingen heeft aangewend om de productie en distributie te organiseeren. Dit blijkt uit de „Agricultural Marketing Act” van 1931, welke het mogelijk heeft gemaakt, dat producenten den afzet van hun product zelf regelen. Slaan de producenten niet zelf de hand aan den ploeg, dan kunnen de afzetvoorwaarden ook geregeld worden door „reorganisation commissions”, die door de Overheid worden aangesteld. De getroffen regelingen, die de goedkeuring van het Parlement noodig hebben, kunnen bindend worden verklaard voor alle producenten van het betreffende product, wanneer een voldoende meerderheid van dezen met de voorstellen heeft ingestemd.

De Midland-Bank geeft in haar „Monthly Review” van Februari—Maart jl., een overzicht van de marktregelingen die zijn getroffen en van die, welke zich nog in voorbereiding bevinden.

Aanvankelijk had de bovengenoemde wet weinig resultaat, doordat de invoer van landbouwproducten vrij bleef. Toen bij een tweede wet, de „Agricultural Marketing Act” van 1933, hierin verandering kwam, ontstond er voor de producenten en verwerkende industrieën meer aanleiding om zelf stappen te doen. Het gevolg is dan ook, dat er thans reeds voor zes producten regelingen tot stand zijn gekomen, terwijl er voor enkele andere producten regelingen in voorbereiding zijn.

Het product, waarvoor reeds eenige jaren een regeling bestaat is *hop*. Samenwerking was hier betrekkelijk gemakkelijk door het kleine aantal hopverbouwers, zoowel als hopverwerkers: de brouwerijen. Hier

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	19/25 Mei 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	19/25 Mei 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	18.532	394.918	521.669	—	4.057	20.409	398.975	542.078
Rogge	1.613	108.692	203.218	—	281	12.757	108.973	215.975
Boekweit	330	9.760	9.931 ¹⁾	—	—	—	9.760	9.931
Mais	8.966	302.659	402.218	—	52.178	98.058	354.837	500.276
Gerst	2.066	145.630	160.154	—	17.404	26.237	163.034	186.391
Haver	2.440	56.004	62.855	—	1.460	1.853	57.464	64.708
Lijnzaad	1.481	61.225	109.971	—	207.279	118.796	268.504	228.767
Lijnkoek	1.859	11.800	40.757	—	—	25	11.800	40.782
Tarwemeel	122	7.444	7.925	23	2.507	1.203	9.951	9.128
Andere meelsoorten	728	12.513	23.822	170	1.339	2.657	13.852	26.472

wordt het algemeene systeem gevolgd, dat een „Marketing Board” de afzet regelt. . . bij hop geschiedt het zoo, dat de verkoop gecentraliseerd wordt door den Board; bij melk, dat de betreffende Board de prijzen vaststelt en alle betalingen door de consumenten aan den „Board” geschieden; terwijl elders, zooals b.v. bij aardappelen, de Board enkel de prijzen vaststelt.

De brouwers nemen op zich een bepaald deel van de Engelsche hop-productie te verwerken, terwijl de fabrikanten van bacon, vereenigd in den „Bacon Board”, in overleg met de organisatie van de telers van voor bacon bestemde varkens, den „Pig Board”, niet alleen de prijzen, maar ook de af te nemen hoeveelheden vaststellen. Wat den invoer van bacon betreft, en hetzelfde geldt voor aardappelen, deze wordt afhankelijk gesteld van de eigen productie. Bij melk deed zich de moeilijkheid voor, dat bepaalde districten bij den verkoop aangewezen waren op de verwerkende industrieën, terwijl andere gebieden hun melk tegen hogere prijzen van de hand konden doen. Om hieraan tegemoet te komen is Engeland nu verdeeld in elf districten. Voor elk district wordt één prijs vastgesteld, welke aan alle producenten wordt betaald, onafhankelijk van de bestemming van de melk, terwijl er daarenboven nog een compensatie plaats vindt tusschen de districten.

Ook kon de invoer van melk en melkproducten niet zoo gemakkelijk beperkt worden, als die van bacon en aardappelen, doordat de Dominions, die belangrijke hoeveelheden melkproducten in Engeland invoerden, bij het Verdrag van Ottawa verschillende toezeggingen hadden gekregen, waarbij invoerbeperking tegenover die landen grootendeels werden opgeheven.

Bij de regeling van den afzet van eieren is niet enkel gedacht aan de prijzen. In de allereerste plaats toch wil men er voor zorgen, dat de groote bevolkingscentra voldoende hoeveelheden eieren kunnen krijgen van uniforme kwaliteit. De regeling ten aanzien van de eieren is nog niet volledig doorgevoerd; geleidelijk tracht men het einddoel te bereiken, daar onmiddellijke maatregelen weinig resultaat zullen opleveren door het groot aantal kippenhouders. Wat betreft het pluimvee zelf, moest men nog voorzichtiger te werk gaan, door de eigenschap van de Engelsche kippenhouders, om meer aandacht aan de eierenproductie te besteden dan aan den afzet van pluimvee voor den slacht.

Bovendien zijn nog regelingen voor andere producten in voorbereiding, zoo b.v. voor fruit, slachtvee en Schotsche frambozen.

Ondanks de vele moeilijkheden, die zich bij de uitvoering voordoen, is toch bereikt, dat de prijsdaling tot stand is gekomen en voor verschillende producten plaats heeft gemaakt voor een prijsstijging. Dit laatste met het nadeelige gevolg, dat b.v. de vraag naar bacon sterk is afgenomen, terwijl de vraag naar melk nog steeds zeer gering is.

Maar aan den anderen kant is ook bereikt, dat het aandeel, dat Engeland zelf heeft in de voorziening in voedingsmiddelen, belangrijk is toegenomen en dat de prijsdaling van een groot aantal Engelsche landbouwproducten onafhankelijk is geworden van de beweging der wereldmarktprijzen, als gevolg van de beschermingsmaatregelen en de organisatie van de binnenlandsche markt, zooals die hierboven is beschreven.

K. P.

ONTVANGEN BOEKEN.

Kerk en maatschappij in verleden en heden door Dr. J. C. Rullmann en Dr. J. A. Nederbragt. (Amsterdam 1934; N.V. Uitgevers-Maatschappij Enum).

Een beknopt christelijk encyclopaedisch handboek. Volgens den samensteller is tegen groote versnippering gewaakt. Als systeem zijn samenvattende artikeltjes gegeven.

Arbeidsorganisatie, Technocratie, Welvaart door E. H. F. van der Lely. (Assen 1933; Van Gorcum & Comp. N.V. Prijs f 2,25).

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc Wissels. 4 16 Mei '35	Lissabon 5 13 Dec. '34
Bk. (Bel. Binn. Eff. 4 16 Mei '35	Londen 2 30 Juni '32
(Vrsch. in R.C. 4 16 Mei '35	Madrid 5 1/2 6 Nov. '34
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1 1/2 1 Feb. '34
Batavia 3 1/2 1 Nov. '34	Oslo 3 1/2 22 Mei '33
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 6 28 Mei '35 1
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1/2 25 Jan. '33
Boekarest 4 1/2 15 Dec. '34	Pretoria 3 1/2 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 3 1/2 25 Mrt. '35
Budapest 4 1/2 17 Oct. '32	Stockholm .. 2 1/2 1 Dec. '33
Calcutta 3 1/2 16 Feb. '33	Tokio 3.65 2 Juli '33
Dantzig 6 1 Mei '35	Weenen 4 23 Febr. '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau, ... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 2 1/2 1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk. 2 1/2 3 Mei '35

1) 23 Mei 1935...3; 25 Mei 1935...4.

OPEN MARKT.

	1935				1934	1933	1914
	25 Mei	20/25 Mei	13/18 Mei	6/11 Mei	22/26 Mei	22/27 Mei	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	2 5/8	2 1/2-3 1/8	2 3/4-3 3/4	3 1/4-4 1/8	3 1/2-1 1/2	2 1/2-3	3 1/2-3 1/2
Prolong.	2 3/4	2-3 1/4	2-3 1/4	3-4	1	2	2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1 1/2	3/4-1	1/4-1	1 1/2-2
Partic. disc.	9/16-5/8	9/16-5/8	9/16-5/8	9/16-5/8	7/8-15/16	7/16-1/2	4/4-3/4
Berlijn Daggeld...	2 1/2-3	2 1/2-3	3 1/8	3 1/4-3/4	4-5 1/4	4 1/4-5 1/2	—
Maandgeld	2 3/4-3	2 3/4-3	3-1/4	3 1/8-1/2	4 1/2-6	4 1/2-6	—
Part. disc.	3	3	3	3 1/8-1/4	3 7/8	3 7/8	2 1/2-1 1/2
Warew...	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/2	4-1/2	—
New York Daggeld 1)	1/4	1/4	1/4	1/4	1	1	1 1/4-2 1/2
Partic. disc.	1/8-3/16	1/8-3/16	3/16	3/16	1/4	3/4	—

1) Koers van 24 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

2) Koers van 7/11 Mei.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
21 Mei 1935	1.47 1/8	7.26	59.40	9.73 1/2	24.99 1/2	100 1/8
22 „ 1935	1.47 15/16	7.25 1/4	59.45	9.74 1/2	25.01 1/2	100 1/8
23 „ 1935	1.48	7.30 3/4	59.52 1/2	9.74 1/2	25.03	100 1/16
24 „ 1935	1.48 3/16	7.31 1/4	59.65	9.75 1/2	25.06	100 1/16
25 „ 1935	1.48 1/16	7.33 3/4	59.70	9.74 1/2	25.19	100 1/16
27 „ 1935	1.48 1/8	7.33 1/2	59.65	9.74 1/2	25.35	100 1/16
Laagste d.w 1)	1.47 1/8	7.24 1/2	59.35	9.72 1/2	24.95	99 3/4
Hoogste d.w 1)	1.48 3/8	7.35	59.70	9.75 1/2	25.35	100 1/16
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
21 Mei 1935	47.77	—	6.15	1.48	12.16	20.16 1/2
22 „ 1935	47.79	—	6.15	1.47 1/2	12.17 1/2	20.17 1/2
23 „ 1935	47.82	—	6.15	1.48	12.20	20.19
24 „ 1935	47.87	—	6.18	1.48	12.20	20.21
25 „ 1935	47.84	—	6.17 1/2	1.48	—	—
27 „ 1935	47.84	—	6.18 1/2	1.48	12.20	20.20
Laagste d.w 1)	47.70	—	6.12 1/2	1.41	12.12 1/2	20.10
Hoogste d.w 1)	47.90	28.—	6.20	1.50	12.25	20.30
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Osto *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
21 Mei 1935	37.50	32.45	36.55	3.23	38 1/8	1.48
22 „ 1935	37.40	32.40	36.45	3.21	38 1/8	1.48
23 „ 1935	37.65	32.62 1/2	36.70	3.21 1/2	38 1/8	1.48 1/2
24 „ 1935	37.70	32.67 1/2	36.75	3.21	38 1/8	1.48 1/2
25 „ 1935	37.85	32.75	36.90	3.23	39 1/8	1.48 1/2
27 „ 1935	37.90	32.90	36.95	3.24	39	1.48 1/2
Laagste d.w 1)	37.15	32.10	36.20	3.15	37 1/2	1.47 1/2
Hoogste d.w 1)	38.15	33.—	37.20	3.27 1/2	39 1/2	1.49
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/2	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't late of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
21 Mei 1935	4,90 1/8	6,58 1/8	40,20	67,62
22 „ 1935	4,92 1/8	6,58 1/8	40,23	67,60
23 „ 1935	4,92 1/4	6,58 1/8	40,25	67,61
24 „ 1935	4,97	6,58 1/8	40,25	67,56
25 „ 1935	4,94 1/4	6,58 1/8	40,30	67,56
27 „ 1935	4,94	6,58 1/8	40,27	67,58
28 Mei 1934	5,09	6,60 1/4	39,25	67,81
Muntpariteit ..	4,86	3,90 1/8	23,81 1/4	40 1/16

KOERSEN TE LONDEN.

Table with columns for Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, and dates from 11 Mei 1935 to 25 Mei 1935. Lists exchange rates for various cities like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen, 11 Mrt. 16.91; 8 Mei 16.92; 13 Mei 16.93; 16 Mei 16.94. 2) Offic. not. vanaf 9 Mei 40 1/8; 11 Mei 40 1/8; 13 Mei 40; 17 Mei 39 3/4; 23 Mei 39 1/2; 24 Mei 39 1/2. 3) Id. 11 Mrt. 4 1/4. 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Table showing silver prices for London and N.York from 21 Mei 1935 to 27 Juli 1914.

GOUDPRIJS 3)

Table showing gold prices for London from 21 Mei 1935 to 27 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS:

Table with columns for Vorderingen, Verplichtingen, and dates 15 Mei 1935 and 23 Mei 1935. Details the state treasury position including various loans and payments.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table with columns for Vorderingen, Verplichtingen, and dates 18 Mei 1935 and 25 Mei 1935. Lists floating debt for the Dutch East Indies.

SURINAAMSCHIE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns for Data, Metaal, Circulatie, Andere opsch. schulden, Discont., Div. rekeningen. Shows key financial metrics for the Surinamese Bank from 27 April 1935 to 5 Juli 1914.

1) Sluïtp. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 Mei 1935.

Table showing the balance sheet of the Nederlandsche Bank, divided into Activa and Passiva sections, listing various assets and liabilities.

Table showing the balance sheet of the Nederlandsche Bank, divided into Activa and Passiva sections, listing various assets and liabilities.

Table showing the balance sheet of the Nederlandsche Bank, divided into Activa and Passiva sections, listing various assets and liabilities.

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 73.789.100,— 2) Waarvan in het buitenland f 1.193.034,49

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns for Data, Goud, Circulatie, Andere opsch. schulden, Beschikb. metaal-saldo, Dekkingsperc. Shows key financial metrics from 27 Mei '35 to 25 Juli '14.

Table with columns for Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleen-ningen, Papier op het buitenl., Diverse rekeningen. Shows key financial metrics from 27 Mei 1935 to 25 Juli 1914.

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Table with columns for Data, Goud, Zilver, Circulatie, Andere opsch. schulden, Beschikb. metaal-saldo. Shows key financial metrics from 25 Mei '35 to 25 Juli 1914.

Table with columns for Data, Wissels. buiten N.-Ind. betaalb., Dis-conto's, Beleen-ningen, Diverse rekeningen, Dek-tings-percentage. Shows key financial metrics from 25 Mei '35 to 25 Juli 1914.

1) Sluïtpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.